

Лекція 7
СВІТОВА
ВАЛЮТНА СИСТЕМА

лектор:
к.е.н., доц.
Козлова
Марія Олегівна

ПЛАН ЛЕКЦІЇ

- 1. Поняття та характеристика світової валютної системи**
- 2. Класифікація валютних систем**
- 3. Елементи валютних систем**
- 4. Еволюція світової валютної системи**
- 5. Поняття та види валюти**
- 6. Валютний курс, його класифікація**
- 7. Структура валютного ринку**

Світова валютна система

- форма організації та регулювання валютних відносин, закріплена національним законодавством або міжнародними угодами

Основні поняття

ВАЛЮТНИЙ КУРС – це ціна грошової одиниці однієї країни, вираженої в грошовій одиниці іншої країни

ВАЛЮТНИЙ ПАРИТЕТ – це співвідношення між валютами різних країн, що встановлюється законодавчо. Валютні паритети знаходяться в основі валютних курсів, які інколи відхиляються від паритетів

КОТИРУВАННЯ ВАЛЮТ – це встановлення курсів іноземних валют у відповідності з діючими законодавчими нормами і практикою

КОНВЕРТОВАНІСТЬ ВАЛЮТИ – це здатність валюти обмінюватись на інші валюти

Формою існування валютного курсу

є **ВАЛЮТНИЙ РЕЖИМ**

ФІКСОВАНИЙ режим – передбачає здійснення обміну однієї валюти на іншу на основі чітко визначеного валютного паритету

ПЛАВАЮЧИЙ режим – передбачає обмін однієї валюти на іншу в залежності від попиту та пропозиції

Відрізняють

НАЦІОНАЛЬНУ

СВІТОВУ

МІЖДЕРЖАВНУ

валютні системи

ОСНОВНІ ЕЛЕМЕНТИ НАЦІОНАЛЬНОЇ ВАЛЮТНОЇ СИСТЕМИ

Національна валюта

Умови конвертованості національної валюти

Паритет національної валюти

Режим курсу національної валюти

Наявність або відсутність валютних обмежень, валютний контроль

Національне регулювання міжнародної валютної ліквідності

Регламентація використання міжнародних кредитних засобів

Регламентація міжнародних розрахунків країни

Режим національного валютного ринку і ринку золота

**Національні органи, що керують та регулюють валютні відносини
країни**

Основні елементи світової валютної системи:

Резервні валюти, міжнародні рахункові валютні одиниці

Умови взаємної конвертованості валют

Уніфікований режим валютних паритетів

Регламентація режимів валютних курсів

Міждержавне регулювання валютних обмежень

Міждержавне регулювання міжнародної валютної ліквідності

Уніфікація правил використання міжнародних кредитних засобів обігу

Уніфікація основних форм міжнародних розрахунків

Режим світових валютних ринків і ринків золота

Міжнародні організації, що здійснюють міждержавне валютне регулювання

Сутність теорії плаваючих валютних курсів полягає в обґрунтуванні наступних переваг режиму плаваючих валютних курсів у порівнянні з фіксованими:

автоматичне вирівнювання платіжного балансу

вільний вибір методів національної економічної політики без зовнішнього тиску

стримування валютної спекуляції, так як при плаваючих валютних курсах воно набуває характеру гри з нульовим результатом: одні втрачають те, що виграють інші

стимулювання світової торгівлі

валютний ринок краще, ніж держава

визначає курсове співвідношення валют

СТВОРЕННЯ НОВОЇ СВІТОВОЇ ВАЛЮТНОЇ СИСТЕМИ ПРОХОДИТЬ З ОСНОВНІ ЕТАПИ

:

1. становлення, формування предпосилок, визначання принципів нової системи при цьому зберігається її преємствений зв'язок з колишньою системою
2. формування структурної єдності, завершення побудови, поступова активізація принципів нової системи
3. утворення повноцінно функціонально розвинутої світової валютної системи на базі завершенної цілісності та органічної ув'язки її елементів

Перша світова валютна система
стихійно сформувалася у ХІХ ст.
після промислової революції на
базі золотого мономенталізму у
формі золотомонетного
стандарту

Юридично вона була оформлена
міждержавними погодженнями
на Паризькій конференції у
1867 р., яке признало золото
єдиною формою світових
грошей

СИСТЕМА ЗОЛОТОГО СТАНДАРТУ МАЄ ТАКІ ПЕРЕВАГИ :

- стабільні валютні курси сприяють зниженню невизначеності та ризику і так само стимулюють зріст обсягу міжнародної торгівлі
- золотий стандарт автоматично вирівнює дефіцити і активи платіжних балансів, при чому ніякі дискримінаційні міри не приймаються

ЗОЛОТИЙ СТАНДАРТ ТАКОЖ МАЄ НЕДОЛІКИ

⋮

Країни, в яких діє золотий стандарт мають приміритися із внутрішньоекономічними процесами пристосування, які приймають такі неприємні форми, як безробіття та скорочення прибутків, з одного боку, та інфляція з другого. Погоджуючись на золотий стандарт (фіксований валютний курс), **країни мають бути готові піддати свою економіку процесам макроекономічного перебудування.** При золотому стандарті грошова політика країни у значному ступені визначається змінами в попиті та пропозиції іноземних валют. При міжнародній системі золотого стандарту країни повинні відмовитися від проведення незалежної грошової політики ; золотий стандарт може функціонувати тільки до того часу, доки один з учасників не вичерпає свої запаси

Поступово золотий
стандарт "віджив
себе", оскільки не
відповідав масштабам
господарських зв'язків
та умовам
регульованої
економіки

Після періоду валютного хаосу, який виник у наслідок світової війни, був введений золотодевізний стандарт, заснований на золоті та провідних валютах, конвертованих в золото (за пропозиціями англосаксонських експертів) Платіжні засоби в іноземній валюті, визначені для міжнародних розрахунків, мають назву - девізи

Друга світова валютна система була юридично оформлена міждержавним погодженням, досягнутим на **ГЕНУЕЗЬКІЙ КОНФЕРЕНЦІЇ за питаннями економіки в 1922 р.**

ГЕНУЕЗЬКА ВАЛЮТНА СИСТЕМА ФУНКЦІОНУВАЛА ЗА НАСТУПНИМИ ПРИНЦИПАМИ :

- Її основою було золото і девізи. У тому періоді також гранові системи 30 країн базувалися на золото-девізному стандарті. Національні кредитні гроші стали використовуватися як міжнародні платіжні засоби. Однак, у міжвоєнний період статус резервної валюти не був закріплений офіційно за жодною валютою, а фунт стерлінгів і долар США сперечалися за першість в цієї країні
- Збережені золоті паритети, конверсія валют в золото стала здійснюватися не тільки безпосередньо (Франція, США, Великобританія), але і побічно (Германія та ще коло 30 країн)
- Встановлений режим вільно колихаючихся валютних курсів
- Валютне регулювання здійснювалося у формі активної валютної політики, міжнародних конференцій, рад

ПРИНЦИПИ БРЕТТОНВУДСЬКОЇ ВАЛЮТНОЇ СИСТЕМИ

Введений золото-девізний стандарт, заснований на золоті та двох резервних валютах – доларі США та фунті стерлінгів

Бреттонвудське погодження передбачало чотири форми використання золота як основи світової валютної системи:

- збережені золоті паритети валют та введена їх фіксація у СВФ
- золото продовжувало використовуватися як міжнародний платіжний та резервний засіб
- спираючись на свій зрослий валютно-економічний потенціал та золотий запас, США зрівняли долар із золотом, щоб закріпити за ним статус головної резервної валюти
- з цією метою казначейство США продовжувало розмінювати долар на золото іноземним центральним банкам та урядовим закладам по офіційній ціні, встановлений у 1934 р. , виходячи із золото складання своєї валюти (35 дол. за 1 тройську унцію, рівну 31.1035 гр.)

ПРИНЦИПИ БРЕТТОНВУДСЬКОЇ ВАЛЮТНОЇ СИСТЕМИ

- Передбачалося введення взаємної зворотності валют. Валютні обмеження постійної відміни, та для їх введення треба було погодження СВФ
- Курсове відношення валют та їх конвертуємість стали здійснюватися на основі фіксованих валютних паритетів, виражених в доларах. Девальвація більш 10 % допускалася лише з дозволу фонду. Встановлений режим фіксованих валютних курсів : ринковий курс валют міг відхилятися від паритету у вузьких межах. Для виконання меж коливання курсів валют центральні банки були зобов'язані проводити валютну інтервенцію в доларах
- Вперше в історії здійснені міжнародні валютно-кредитні організації СВФ і СБРР

ПРИЧИНИ КРИЗИ БРЕТТОНВУДСЬКОЇ ВАЛЮТНОЇ СИСТЕМИ

- Нестійкість та протиріччя економіки
- Посилення інфляції негативно впливало на світові ціни та конкуренто-здібність фірм, заохочувало спекулятивні переміщення «гарячих» грошей
- Непостійність платіжних балансів
- Неспіввідносність принципів Бреттонвудської системи змінному співвідношенню їх на світовій арені

ОСОБЛИВОСТІ КРИЗИ БРЕТТОНВУДСЬКОЇ СИСТЕМИ:

 **переплетення циклічної і спеціальної
валютних криз**

 **активна роль ТНК у розвитку валютної
кризи**

 дезорганізуюча роль США

 виникнення трьох центрів сили

 **хвилеподібний розвиток валютного
кризи**

 **масові девальвації валют і періодичні
ревальвації валют**

Форми прояву кризи бреттонвудської валютної системи

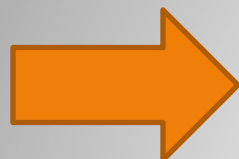
- «Валютна лихоманка» - переміщення «гарячих» грошей, масовий продаж нестійких валют у чеканні їх девальвації та купування валют кандидатів на реалізацію
- «Золота лихоманка» - втеча від нестійких валют до золота та періодичне зростання його ціни
- паніка на фондових біржах та падіння курсів цінних паперів в очікуванні змін курсу валют
- загострення проблеми міжнародної валютної ліквідності, особливо її якості

ЯМАЙСЬКА ВАЛЮТНА СИСТЕМА І СУЧАСНІ ВАЛЮТНІ ПРОБЛЕМИ

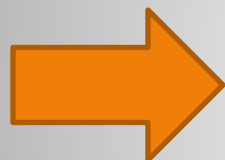
У 1976 році на нараді представників країн МВФ в Кінгстоні (Ямайка) були визначені контури нової світової валютної системи

Ямайські угоди, юридично оформлені в якості доповнень до Статуту МВФ, вступили в силу в 1978 році

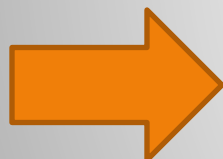
СУЧАСНІ ВАЛЮТНІ ПРОБЛЕМИ:

**нестабільність долара
як резервної валюти**

**проблема багатовалютного
стандарту**

проблема золота

**проблема режиму плаваючих
валютних курсів**

Девальвація та ревальвація - традиційні засоби валютної політики. Девальвація - зниження курсу національної валюти по відношенню до іноземної валюти або міжнародним розрахункам, валютним одиницям (СДР, ЕКЮ та інші), раніш і до золота.

Її об'єктною основою є завищення офіційного валютного курсу порівняно з ринковим

Ревальвація - підвищення курсу національної валюти по відношенню до іноземних валют або міжнародних розрахункових валютних одиниць, раніш і до золота

Щоб визначити процент девальвації валюти, необхідно прийняти дану валюту на одиницю, розділити курсову різницю на первісний курс, та помножити на 100 :

$$Д = \frac{K_c - K_n}{K_c} \times 100$$

Щоб визначити процент
ревальвації валюти,
необхідно прийняти дану
валюту за одиницю,
поділити курсову різницю
на початковий курс та
помножити на 100:

$$P = \frac{K_n - K_c}{K_c} \times 100$$

- Девальвація сприяє зниженню життєвого рівня трудящих, а ревальвація - підвищенню безробіття у тих галузях, які не витримують конкуренції з більш дешевими іноземними товарами, визиває загострення конкурентної боротьби між країнами. Розвинуті країни несуть збитки від девальвації ведучих валют.

- 4. Четверта валютна система вступила в дію з квітня 1978 року і отримала назву Ямайська валютна система, яка була прийнята на Ямайці в місті Кінгстоун. Особливістю її – переважаюче становище долара США на світовому ринку; ця світова валютна система ґрунтується не на золоті, а на обігу паперових і кредитних грошей.

- У Європі створено регіональну валютну систему – Європейську валютну систему, яка була створена країнами – членами Європейської співдружності, щоб протистояти гегемонії долара США у світовій валютній системі, а також для забезпечення чіткого співвідношення курсів національних валют країн ЄС для підтримки інтеграційних процесів. Механізм дії Європейської валютної системи включає три основні елементи:
  - 1. Європейська валютна одиниця – ЄВРО
  - 2. Режим сумісного коливання валютних курсів
  - 3. Європейський фонд валютного співробітництва

- Валютні ринки світу.
- Валютний ринок – це система соціально-економічних та організаційних відносин купівлі-продажу різних іноземних валют і платіжних документів в іноземних валютах.
- Валютні ринки забезпечують міжнародні розрахунки по зовнішній торгівлі, туризму, послугам, приватним переказам, руху капіталів.
- Найбільші міжнародні валютні ринки діють у: Лондоні, Франкфурті-на-Майні, Парижі, Нью-Йорку, Токіо, Гонконзі, Сингапурі, Бахрейні.

- Валютні ринки забезпечують своєчасне здійснення міжнародних розрахунків, страхування валютних ризиків, диверсифікацію валютних резервів, валютну інтервенцію, одержання спекулятивного прибутку учасниками угод у вигляді різниці курсів валют.
- Інституціями валютних ринків є: великі банки і фінансові компанії, спеціалізовані брокерські фірми, які здійснюють валютні операції.

- Світовий ринок золота.
- Світовий ринок золота – це система відносин купівлі-продажу золота і сукупність центрів, де здійснюються купівельно-продажні операції із золотом для промислових цілей, придбання необхідної іноземної валюти, приватного нагромадження, спекуляції.
- Суб'єктами світового ринку золота виступають комерційні банки, фірми, приватні особи, виконавчі валютні органи.

- У світі функціонує понад 40 міжнародних ринків золота. Найбільші з них знаходяться в Лондоні і Цюриху. В залежності від режиму торгівлі, який встановлює держава, розрізняють такі ринки золота:
  - 1. Вільні міжнародні- Лондон, Цюрих, Нью-Йорк, Гонконг, Дубаї.
  - 2. Вільні місцеві- Париж, Мілан, Стамбул, Ріо-де-Жанейро.
  - 3. Контрольовані місцеві- Афіни, Каїр.
  - 4. "Чорні ринки"- Бомбей, Тайбей.

**ДЯКУЮ
ЗА УВАГУ!**

**УСПІХІВ
ТА
ВДАЛОГО ДНЯ!**